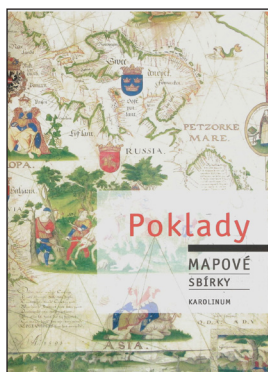

NOVOTNÁ, Eva – TRÖGLOVÁ SEJTKOVÁ, Mirka – CHRÁST, Jozef. *Poklady Mapové sbírky*. Praha : Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2016. 117 s. ISBN 978-80-246-3537-8.

Titul *Poklady Mapové sbírky* predstavuje publikáciu – katalóg k výstave z oblasti historickej geografie a kartografie s prepojením na prezentáciu kartografických pamiatok ako súčasť národného kultúrneho dedičstva. Predstavuje jednu z najväčších a najstarších univerzitných stredo-európskych mapových zbierok. Zároveň je spojená s Geografickým ústavom c. k. českej univerzity Karlo-Ferdinandovej, ktorý bol založený v roku 1891. V rámci tejto ustanovizne rozvíjal svoju pedagogickú činnosť Jan Palacký a zbierku spracoval kustód – dobrovoľník, geograf Václav Švampera.

Eva Novotná – aktuálna riaditeľka Mapové sbírky (Mapová sbírka v proměnách času, s. 4 – 15), mala snahu priblížiť osud mapovej zbierky (spracovanie, umiestnenie a uloženie na Albertove), poukázala na stav po roku 1918 a aktivity vykonávané pod gesciou ministerstva školstva a národnej osvety, ďalej poukázala na zhromažďovanie a ochranu kartografických pamiatok (mapy, ale aj atlasy a glóbusy) v knižniciach a archívoch, venovala sa návrhu na zriadenie Státní mapové sbírky (1920) a snahe získať mapové bohémiká, ktoré sa nachádzali aj mimo ČSR, ale aj odbornú literatúru k problematike a pod. Napokon došlo k zriadeniu Státní sbírky mapové (SSM) Republiky československé – ako samostatného vedeckého ústavu a jej základom sa stala aj kolekcia Mapové sbírky Geografického ústavu (približne 6 000 mapových listov). Rozširovala sa najmä akvizíciou – nákupom, povinnými výtlačkami a i. Slúžila výlučne na odborné a vedecké účely. V čase druhej svetovej vojny bola prevezená mimo Prahu, po vojne sa vrátila na pôvodné miesto uloženia a obohatila sa aj vďaka konfiškátom a dokumentom zabraným na základe Benešových dekrétov, ale aj vďaka nákupom, darom (aj súkromné zbierky), výmene a deponovaniu (s. 8), resp. sa obohatila aj o mapové zbierky získané od českého Národného múzea a národnej univerzitnej knižnice (s. 9). V roku 1953 bola SSM včlenená do Československej akadémie vied (ČSAV), čím sa zrušil jej status národnej zbierky a zmenil sa aj jej vlastník, uložená bola v budove Prírodovedeckej fakulty Karlovej univerzity (PřF UK) v Prahe. Dokumenty o SSM zo štátneho archívu boli však, žiaľ, v roku 1956 skartované. Spracovaním zbierky sa zaoberali zamestnanci kabinetu kartografie, postupne došlo k vydávaniu faksimile máp, atlasu ČSR, spracovaniu Monumenta cartographica Bohemiae. Ďalej sa bádatelia dozvedia aj o osudoch kabinetu pre kartografiu (personálne otázky, fúzie) a Geografickom ústave ČSAV, ako aj o návrate mapovej zbierky na základe delimitačnej dohody späť na PřF UK (1993), kde bola v minulom storočí založená (revízny ani preberací protokol sa však nezachoval, s. 12). Do roku 2004 predstavovala Mapová sbírka celofakultné účelové pracovisko. Postupne sa začalo s jej odborným spracovaním, zlepšením podmienok ochrany, digitalizovaním a sprístupňovaním. Jej obsah možno odhadnúť na približne 130 000 mapových listov, 2 000 atlasov, 85 000 glóbusov, 4 000 sklenených negatívov. Nachádzajú sa v nej aj geomorfologické modely, knihy a časopisy.

Možno ešte uviesť, že recenzovaná publikácia vyšla v roku 2016 a vznikla v rámci riešenia projektu programu NAKI MK ČR – TEMAP (Technologie pro zpřístupnění mapových sbírek ČR: metodika a software pro ochranu a využití kartografických Děd národního kartografického dědictví, DF11P01OVV003).

Publikácia ako výstup – katalóg k výstave *Poklady Mapové sbírky* predstavuje vybrané významné a najstaršie diela k dejinám kartografie, staroveké rímske mapy (Peutingerova cestovná mapa), arabské (Rogerova mapa) i stredoveké mapy – súdobé i vyhotovené retrospektívne podľa predlôh. Išlo o mapy sveta (Frederick de Wit), mapy Európy (Evert Gijsbertsz), ale aj jednotlivých kontinentov – napr. Afrika, krajín, štátov – napr. Sliezske (práca Martina Helwiga), Poľsko (Claes Janszoon Vischer), Rakúsko (Wolfgang Lazius), Nemecko (Frederick de Wit), Francúzsko, časť Malty, či krymské Tatársko. Do publikácie sú zaradené aj povodia riek – Dunaj (Gerhard Valk), Rýn i podoby miest – Praha (Samuel Globic, Egidius Sadeler), Viedeň (Augustin Hirschvogel), Gotha, Paríž, Rím, Madrid, Londýn, s dôrazom na kolekciu bohémik. Z nich možno uviesť mapy a materiály k Čechám (Kosmografie česká, práca Johanna Crigingera, Mauritius Vogt, František Jakub Jindřich Kreibich, Václav Švambera) a Moravy (Pavel Fabricius, Jan Amos Komenský). K mestám boli do publikácie zaradené i topografické obrazy – pohľady, veduty (Praha, Louny), plány (Madrid, Paríž, Rím) a rôzne typy glóbusov zo 17. – 19. storočia (Willem Janszoon Blaeu, Matthäus Seutter, Franz Ludwig Gusesfeld, Jan Felkl).

Najstaršie sprístupnené kartografické pamiatky využiteľné aj v našom kontexte historickej geografie predstavuje dielo Klaudia Ptolemaia – *Geographia* (latinský atlas, vydanie Štrasburg, 1520), atlas – Divadlo sveta od Abrahama Ortelia (*Theatrum orbis terrarum...*, Antverpy, približne 1584), atlas alebo kozmografické úvahy o podobe sveta a jeho zobrazenia od Gerharda Mercatora (*Atlas sive cosmographicae meditationes de fabrica mundi et fabricati figura...*, Amsterdam, 1631).

Jednotlivé mapy, atlasy a glóbusy sú odborne popísané, s uvedením autorstva, datovania, prípadných rozmerov, doplnené o relevantný opis a obsah dokumentu – kartografickej pamiatky. Zaradili sa tu aj informácie o technike vyhotovenia, grafickom spracovaní či vydaní kartografického materiálu tlačou. Informačné – citované – zdroje autori vyznačili v bibliografii. Uvedenú publikáciu – katalóg možno dať do pozornosti nielen pre potreby historikov, geografov, kartografov či umenovedcov, ale použiť aj v kontexte jej aplikácie ako sekundárnej učebnej pomôcky.

Marcela Domenová